MISTOQSIJIET U TWEĠIBIET

G. M. (IL-BELT) Il-plural ta' *xogħol* huwa *xgħôl* jew aħjar *xgħâl* wieħed, u *xgħolijiet* jew aħjar *xgħalıjiet* l-ieħor: it-tnejn *plurali indeterminati* jew *ta' bla għadd.* (Ara. *Lexicon* M. A. Vassalli pag: 647). Dawn is-suriet ta' plurali jimxu fuq oħrajn ta' għamla waħda fiż-żewġ plurali. eż: minn: *tarf* nagħmlu *truf*, inbagħad *trufijiet.* Hekk ukoll minn: *seħer, deheb, għaġeb* sata' kellna l-plurali tagħhom (*ipotetici*) ewlenin: *sħâr, dhub, għġub* li minnhom, biż-żjieda ta' *ijiet*, bnejna *sħarijiet, dhubijiet* jew *dhebijiet, għġubijiet.*

Għalhekk fuq is-suriet ta': *dhebijiet*, (*e*) *għġubijiet*, b'żewġ kons: wara xulxin, fil-bidu tal-kelma, imissna niktbu għar-reqqa: *xgħolijiet* u mhux *xogħlijiet.*

Id-drawwa tagħna u tal-Kittieba kollha tal-Malti li bqajna niktbu *xogħlijiet* flok *xgħolijiet,* iktarx hi meħuda minn fuq kliem ieħor li fihom iż-żjieda f'tarf il-kelma ta' sillaba li tibda b' vokali twaqqa' fl-istess kelma t-tieni vokali ta' bla aċċent. U għalhekk dejjem ħsibna li minn *xogħol* għandu jitnissel il-plural: *xogħlijiet* (Ara t-*Tagħrif fuq il-kitba Maltija* pag: 21). Imma *xgħolijiet* hi, biex ngħid hekk, it-tieni plural ta' *xgħôl* jew *xgħâl* minn *xogħol*, bħalma *klimijiet* hija sura oħra ta' plural meħuda minn: *Kliem* u mhux minn *Kelma* li nbagħad għandha l-plural tagħha *determinat* jew *magħdud:* KELMIET.

A. C.

IL-KELMA "ĦAL"

Il-kelma *ħâl* ta' ma' l-ismijiet tar-rħula bħal Ħal-Balzan, Ħal Tarxien, Ħal Luqa, Ħal Safi, Ħal Għaxaq xi ħadd basarha bħala mqassra mill-kelma *ráħal.* Hemm fil-Għarbi l-kelma *mħâl* li tfisser *post, lok,* ħierġa mill-kelma *ħâl* (*stat*) li nsibu fil-kelma maltija *bħâl* (*fil-ħâl ta'*) u fil-Għarbi *xħâlek* (bil-Malti *x'aħbarek*)

Issa jien bejn *ráħal* u *mħâl* aktar nagħżel din ta' l-aħħar bħala kelma li għandha x'taqsam mal-kelma mqassra *ħâl*; għax aktar hu ħafif li tgħib mill-kelma taqsima ħielsa minn l-aċċent, milli taqsima mgħobbija bl-aċċent. Tarġa' bħal *mħâl*, fil-Għarbi hemm ukoll *mta'* (mtâgħ). Bħalma *mta'*, fil-Malti, tilfet l-ittra *m* u saret *ta'*, hekk ukoll, ngħid jien, jista' jkun li *mħâl* għall-Malti tilfet l-ittra *m* u saret *ħâl.* Hekk *Ħal Balzan, Ħal Luqa* iiġu qishom mita ngħidu *il-post ta' Balzan, il-post ta' Luqa.*

G. V.

QIEGĦ IL-BAĦAR

Dan hu suġġett li jiġbed u jħajjar, iżda fit-tfittix tal-lum ta' suġġetti tal-pittura, ftit huma dawk li jfittxuh. Madankollu, il-baħar għandu l-pajjiżi tiegħu, l-iġbla tiegħu, is-siġar, il-widien u x-xagħriet tiegħu li jħajru u li jistħoqqilhom minn jistagħġeb bihom mhux inqas minn dawk ta' l-art.

Il-*flora* (ħxejjex) u l-*fawna* (bhejjem) tal-baħar,—u l-iżjed din ta' l-aħħar—huma l-akar għônja. Il-baħar, li nebbaħ bosta poëti u bosta artisti, barra l-baħrin, għandu l-biġġiela u l-kixxiefa tiegħu. Kif jidher, dari tkixxif il-baħar ma kienx isir ħlief bit-tagħdis, li mħabba d-dewmien qasir tiegħu ma kienx iħalli li ssir tkixxifa sħiħa u għalhekk din ma kinetx tkun biżżejjed biex tati ħjiel tajjeb ta' qigħân il-baħar li jwaħħxu għall-kobor u l-għamla tagħhom.

Kif kull sengħa għandha ħrafitha, hekk ukoll is-sengħa jiebsa u ħarxa tal-bugħaddasa għandha tagħha. Fi Sqallija għadhom sal-lum jiftakru l-ġrajja ta' Nikola—imlaqqam il-ħuta—għawwiem qlubi, li kien, kif igħidu, jista' jdum f'qiegħ il-baħar imqâr erba' jew ħamest ijiem sħaħ, u hemm igħix bil-ħut biss.— Il-ħrafa iżda ma tgħidx kif kien jagħmel biex jaqbad dan il-ħut. — Immela, fuq din il-ħrafa Federiku, sultan ta' Sqallija, billi kien sama' b'din il-ħila tal-għaġeb ta' Nikola, stiednu fuq il-fliegu ta' Messina, bejn Xilla u Kariddi, u hemm xeħet kies (tazza) tad-deheb fil-baħar, fil-waqt li ġagħlu jinżel iġibu. Is-Sultan u l-ġemgħa tan-nies bid-dehwa stennew għal aktar minn tliet kwarti ta' siegħa u ġa kienu bdew jaqtgħu jieshom li jaraw tiela l-qalbieni raġel, mita fid-daqqa u l-ħin jidher Nikola f'nofs il-mewġ iżomm f'idu l-kies tas-Sultan. Is-sajjied tarfilhom bi ħwejjeġ tal-biża' fuq it-tiġrif li miegħu ltaqa', u fuq is-sarâr li kellu ma' *pjovre*, mat-tgħargħir ta'l-ilma, mal-ħut u mad-dbejjeb tal-għaġeb; iżda s-sultan kiefer waddab il-baħar kies ieħor wisq isbaħ minn ta' qabel u stieden mill-ġdid lill-qalbieni baħri biex jistadu. Qagħad il-baħri ftit bejn ħaltejn u nbagħad twaddab f'qiegħ il-baħar mnejn qatt iżjed ma tala'. Din hija l-ħrafa.

Il-lum il-bugħaddas jista' minngħajr tiġrif kbir, bit-tħejjija tal-għodda ta' żmien'na, bis-sniedaq bl-arja għan-nifs u bi ħwejjeġ oħra bħal dawn, jissogra jinżel fil-belligħat tal-baħar, iżda sa qiegħ imtarraf li, bejn wieħed u ieħor, ma jisboqx l-erbgħin mitru (madwar dsatax-il qasba u nofs).